

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	22.03.2015
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.01.2016
Avaldamismärge:	RT I, 12.03.2015, 86

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus

Vastu võetud 27.03.2002
[RT I 2002, 36, 220](#)
 jõustunud vastavalt §-le 74.

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
12.06.2002	RT I 2002, 57, 355	18.07.2002
15.07.2002	RT III 2002, 22, 251	15.07.2002
30.07.2002	RT I 2002, 68, 407	07.08.2002
19.06.2002	RT I 2002, 63, 387	01.09.2002
õiend, RT I 2002, 72		
18.12.2003	RT I 2003, 90, 601	01.01.2004
21.01.2004	RT I 2004, 6, 32	14.02.2004
22.09.2004	RT I 2004, 71, 501	29.10.2004
19.04.2005	RT III 2005, 13, 128	19.04.2005
20.04.2005	RT I 2005, 25, 194	27.05.2005
09.06.2005	RT I 2005, 37, 281	10.07.2005
28.06.2005	RT I 2005, 47, 387	18.09.2005
19.04.2006	RT I 2006, 21, 159	01.06.2006
17.05.2006	RT I 2006, 26, 191	01.08.2006
07.06.2006	RT I 2006, 30, 231	14.07.2006
15.06.2006	RT I 2006, 32, 244	17.07.2006
11.10.2006	RT I 2006, 48, 358	18.11.2006
14.06.2007	RT I 2007, 44, 316	14.07.2007
10.12.2008	RT I 2008, 53, 293	17.12.2008
11.12.2008	RT I 2009, 2, 5	16.01.2009, osaliselt 01.01.2011
16.04.2009	RT I 2009, 23, 144	01.05.2009
06.05.2009	RT I 2009, 27, 165	01.01.2010
22.04.2010	RT I 2010, 22, 108	01.01.2011 jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel, Euroopa Liidu Nõukogu 13.07.2010. a otsus Nr 2010/416/EL (ELT L 196, 28.07.2010, lk 24–26).
19.05.2010	RT I 2010, 29, 150	01.01.2011
25.11.2010	RT I, 10.12.2010, 1	01.04.2011
17.02.2011	RT I, 21.03.2011, 1	01.01.2012
13.06.2012	RT I, 06.07.2012, 1	01.04.2013
13.06.2012	RT I, 10.07.2012, 3	01.04.2013
17.10.2012	RT I, 01.11.2012, 1	11.11.2012
19.06.2014	RT I, 11.07.2014, 1	21.07.2014
19.06.2014	RT I, 12.07.2014, 1	01.01.2015

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Valimissüsteemi alused

(1) Kohaliku omavalitsuse volikogu (edaspidi *volikogu*) liikmete valimised on vabad, üldised, ühetaolised ja otsesed. Hääletamine on salajane.

(2) Igal valijal on üks hääl.

(3) Valimistulemused tehakse kindlaks proportsionaalsuse põhimõtte alusel.

§ 2. Valimiste aeg

Volikogu valitakse neljaks aastaks. Volikogu valimispäev on valimisaasta oktoobrikuu kolmas pühapäev. [RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 3. Täiendavate valimiste toimumise alused ja aeg

(1) Kui volikogu liikmete arv langeb alla volikogu koosseisu häälteenamuse saavutamiseks vajaliku arvu, korraldatakse valimisringkondades, mille nimekirjades rohkem volikogu asendusliikmeid ei ole, volikogu puuduolevate liikmete valimiseks täiendavad valimised.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolust teatab volikogu esimees või aseesimees, nende puudumisel vallavanem või linnapea maavanemale kolme päeva jooksul.

(3) Täiendavad valimised kuulutab välja maavanem oma korraldusega kooskõlastatult Vabariigi Valimiskomisjoniga kümne päeva jooksul, arvates käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud teate saamisest. Valimised toimuvad hiljemalt 30. päeval pärast valimiste väljakuulutamist. Volikogu täiendavate valimiste päev on pühapäev.

(4) Valla või linna valimiskomisjon kehtestab oma otsusega kooskõlastatult Vabariigi Valimiskomisjoniga täiendavate valimiste toimingute tähtajad ning avalikustab need kolme päeva jooksul, arvates otsuse vastuvõtmise päevast.

(5) Täiendavaid valimisi ei korraldata kohaliku omavalitsuse volikogu korralistele valimistele vahetult eelneval kolmekuulisel ajavahemikul. [RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 4. Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste aeg

(1) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse tekkimisel kohalike omavalitsuste üksuste ühinemise tõttu korraldatakse moodustuva kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimised käesoleva seaduse §-s 2 ettenähtud ajal.

(2) Kui asjaomased kohaliku omavalitsuse üksused ühinevad korraliste valimiste vahelisel perioodil, korraldatakse ühinemisel moodustuva uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimised enne käesoleva seaduse §-s 2 ettenähtud aega.

(3) Ühinemisel moodustuva uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimisi ei korraldata korraliste valimiste vahelisel perioodil, kui Vabariigi Valitsuse määruse haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta jõustub vähem kui üks aasta enne §-s 2 ettenähtud valimispäeva.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul kuulutab uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimised välja maavanem oma korraldusega kooskõlastatult Vabariigi Valimiskomisjoniga kümne päeva jooksul, arvates Vabariigi Valitsuse määruse haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta jõustumisest. Valimised ei toimu varem kui 90. päeval pärast valimiste väljakuulutamist. Valimiste päev on pühapäev. [RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

§ 5. Hääletamis- ja kandideerimisõigus

(1) Hääletamisõigus on Eesti kodanikul ja Euroopa Liidu kodanikul, kes on valimispäevaks saanud 18-aastaseks ja kelle püsiv elukoht, see on elukoht, mille aadressiandmed on kantud Eesti rahvastikuregistrisse (edaspidi *rahvastikuregister*), asub vastavas vallas või linnas.

(2) Hääletamisõigus on välismaalasel, kes vastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tingimustele ja kes:

1) elab Eestis pikaajalise elaniku elamisloa või alalise elamisõiguse alusel.

2) [kehtetu -RT I 2006, 48, 358- jõust. 18.11.2006]

- (3) Hääleõiguslik ei ole isik, kes on valimisõiguse osas teovõimetuks tunnistatud.
- (4) Hääletamisest ei võta osa isik, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud ja kannab karistust kinnipidamiskohas.
- (5) Kandideerimisõigus on igal hääleõiguslikul Eesti kodanikul ja Euroopa Liidu kodanikul, kelle püsiv elukoht asub hiljemalt valimisaasta 1. augustil vastavas vallas või linnas.
- (6) Volikogu liikmeks ei või kandideerida tegevväelane ega isik, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud kuriteos ja kannab vanglakaristust.
[RT I, 10.07.2012, 3- jõust. 01.04.2013]

§ 5¹. Välismaalane

Välismaalane käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes ei ole Eesti ega muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik.
[RT I 2006, 48, 358- jõust. 18.11.2006]

2. peatükk AGITATSIOON

§ 6. Agitatsiooni piirang

- (1) Aktiivne agitatsioon on valimispäeval keelatud.
- (2) Agitatsioon on keelatud hääletamisruumis ja ruumides, mille kaudu valija siseneb hääletamisruumi.
- (3) Aktiivse valimisagitatsiooni ajaks loetakse aega alates kandidaatide registreerimise viimasest päevast.
[RT I 2002, 57, 355- jõust. 18.07.2002]

§ 6¹. Poliitilise välireklaami keeld

Üksikkandidaadi, erakonna või erakonna nimekirjas kandideeriva isiku, valimisliidu või valimisliidu nimekirjas kandideeriva isiku või nende logo või muu eraldusmärgi või programmi reklaamimine hoonel, rajatisel, ühistranspordivahendi või takso sise- või välisküljel ning muu poliitiline välireklaam on aktiivse agitatsiooni ajal keelatud.
[RT I 2005, 37, 281- jõust. 10.07.2005]

3. peatükk VOLIKOGU LIIKMETE ARV, VALIMISRINGKONNAD JA -JAOSKONNAD

§ 7. Volikogu liikmete arvu määramine

- (1) Volikogu järgmise koosseisu liikmete arvu määrab volikogu oma otsusega. Volikogu liikmete arv peab olema paaritu arv.
- (2) Volikogus peab olema vähemalt seitse liiget. Liikmete arv määratakse rahvastikuregistri andmete põhjal, lähtudes valla- või linnaelanike arvust valimisaasta 1. juuni seisuga järgmiselt:
- 1) üle 2000 elaniku – vähemalt 13-liikmeline volikogu;
  - 2) üle 5000 elaniku – vähemalt 17-liikmeline volikogu;
  - 3) üle 10 000 elaniku – vähemalt 21-liikmeline volikogu;
  - 4) üle 50 000 elaniku – vähemalt 31-liikmeline volikogu;
  - 5) üle 300 000 elaniku – vähemalt 79-liikmeline volikogu.
- [RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]
- (3) Volikogu liikmete arv määratakse hiljemalt 90. päeval enne valimispäeva.
- (4) Volikogu avalikustab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsuse kolme tööpäeva jooksul, arvates otsuse vastuvõtmise päevast.
[RT I 2005, 25, 194- jõust. 27.05.2005]

§ 8. Valimisringkondade moodustamine

(1) Volikogu moodustab valla või linna territooriumil ühe valimisringkonna. Üle 300 000 elanikuga kohaliku omavalitsuse üksuses moodustab volikogu kaheksa valimisringkonda, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 4¹ teises lauses nimetatud juhul.

[RT I 2009, 23, 144- jõust. 01.05.2009]

(2) Mitu valimisringkonda võib moodustada:

1) üle 50 000 elanikuga kohaliku omavalitsuse üksuses;

2) viimase kahe valimisperioodi jooksul ühinemise või jagunemise teel tekkinud kohaliku omavalitsuse üksuses;

2¹) ühinemise tulemusel moodustuv kohaliku omavalitsuse üksuses;

[RT I 2009, 23, 144- jõust. 01.05.2009]

3) kohaliku omavalitsuse üksuses, milles on moodustatud osavallad või linnaosad.

(3) Mandaatide arv moodustatavates valimisringkondades ei või olla väiksem kui kolm.

(3¹) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 nimetatud juhul moodustatakse valimisringkonnad ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuste kaupa, lõike 2 punktis 2¹ nimetatud juhul moodustatakse valimisringkonnad ühinevate kohaliku omavalitsuse üksuste kaupa.

[RT I 2009, 23, 144- jõust. 01.05.2009]

(4) Tallinnas moodustab volikogu valimisringkonnad linnaosade kaupa.

[RT I 2009, 23, 144- jõust. 01.05.2009]

(4¹) Kui Tallinnas ei ole linnaosasid moodustatud, moodustatakse valimisringkonnad viimaste kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste valimisringkondade jaotuse ja piiride järgi, kui Tallinnas olid valimisringkonnad moodustatud linnaosade kaupa. Kui Tallinnaga ühineb mõni vald või linn, siis moodustab see eraldi valimisringkonna.

[RT I 2009, 23, 144- jõust. 01.05.2009]

(5) Volikogu otsuses valimisringkondade moodustamise kohta määratakse ringkondade numeratsioon, piirid ning mandaatide arv igas ringkonnas.

(6) Valimisringkonnad moodustatakse hiljemalt 90. päeval enne valimispäeva.

(7) Volikogu avalikustab käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud otsuse kolme tööpäeva jooksul, arvates otsuse vastuvõtmise päevast.

§ 9. Mandaatide jaotamine valimisringkondade vahel

(1) Volikogu jaotab mandaadid valimisringkondade vahel, lähtudes valijate arvust rahvastikuregistri andmete põhjal valimisaja 1. juuni seisuga, järgmiselt:

1) valijate koguarv jagatakse volikogu liikmete arvuga;

2) valimisringkonna valijate arv jagatakse käesoleva lõike punktis 1 nimetatud tehte tulemusena saadud arvuga;

3) iga valimisringkond saab mandaate vastavalt käesoleva lõike punkti 2 kohase tehte tulemusena saadud arvu täisosale;

4) käesoleva lõike punkti 3 alusel jaotamata jäänud mandaadid jaotatakse suurimate jääkide põhimõttel, lähtudes käesoleva lõike punktis 2 nimetatud tehete tulemusena saadud arvude murdosadest.

(2) Mitme valimisringkonnaga kohaliku omavalitsuse üksuses jaotatakse pool mandaatidest valimisringkondade vahel võrdselt, arvestades põhimõtet, et ringkonnamandaatide arv on valimisringkondade arvuga jagunev väikseim täisarv, mis on vähemalt pool kõigist mandaatidest. Ülejäänud mandaadid jaotatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtut järgides.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

§ 10. Valimisjaoskondade moodustamine

(1) Hääletamise korraldamiseks moodustatakse valimisringkonna territooriumil valimisjaoskonnad.

(2) Valimisjaoskonnad moodustab valla- või linnavalitsus oma määrusega, milles määratakse kindlaks:

1) valimisjaoskondade numeratsioon;

2) valimisjaoskondade piirid;

3) hääletamisruumide asukohad;

4) vähemalt üks valimisjaoskond, kus valijad saavad hääletada väljaspool oma elukohajärgset jaoskonda (§ 47 lõige 2);

5) valimisjaoskond, kus saavad hääletada valijad, kelle elukoha andmed selles vallas või linnas on rahvastikuregistrisse kantud valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(3) Valimisjaoskonnad on alalised. Riigikogu valimistel, kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel, Euroopa Parlamendi valimistel ning rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades valimisjaoskondades, kui valla- või linnavalitsus ei määra teisiti, muutes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust võib valla- või linnavalitsus muuta hiljemalt 50. päeval enne valimispäeva, erakorralistel juhtudel pärast nimetatud tähtpäeva. Muudatustest teavitab valla- või linnavalitsus viivitamata Vabariigi Valimiskomisjoni ja rahvastikuregistri vastutavat töötajat.

(5) Valla- või linnavalitsus avalikustab käesoleva paragrahvi lõikes 2 loetletud andmed enne iga valimisi.

(6) Maakonna valimiskomisjon avalikustab käesoleva paragrahvi lõikes 2 loetletud andmed eelhääletamise algusele eelneval nädalal.

[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 11. Toimingud uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimise korral

(1) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse valimisteks teevad asjaomased volikogud kokkuleppel järgmised toimingud:

1) määravad uue volikogu liikmete arvu, lähtudes käesoleva seaduse § 7 lõigetes 1 ja 2 ettenähtust ning uue valla või linna territooriumil elavate elanike arvust rahvastikuregistri andmete alusel määramise aasta 1. jaanuari seisuga;

2) moodustavad uue valla või linna territooriumil valimisringkonnad, lähtudes käesoleva seaduse § 8 lõigetes 1–5 ettenähtust.

(2) Mandaatide jaotamisel lähtutakse käesoleva seaduse § 9 lõigetes 1 ja 2 ettenähtust ning uue valla või linna territooriumil elavate valijate arvust rahvastikuregistri andmete alusel mandaatide jaotamise aasta 1. jaanuari seisuga.

(3) Asjaomased valla- või linnavalitsused moodustavad kokkuleppel valimisringkondade territooriumil valimisjaoskonnad, lähtudes käesoleva seaduse §-s 10 ettenähtust.

(4) Käesolevas paragrahvis nimetatud otsused ja korraldused võtavad asjaomased valla- või linnavolikogud ja valla- või linnavalitsused vastu enne kõigi haldusterritoriaalse korralduse muutmist eeldavate dokumentide esitamist asjaomasele maavanemale või maavanematele.

4. peatükk VALIMISKOMISJONID

§ 12. Valimiskomisjonide liigid

(1) Volikogu valimisi korraldavad järgmised valimiskomisjonid:

- 1) Vabariigi Valimiskomisjon;
- 2) maakonna valimiskomisjonid;
- 3) valla ja linna valimiskomisjonid;
- 4) jaoskonnakomisjonid;
- 5) elektroonilise hääletamise komisjon.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Tallinnas ja Tartus täidavad maakonna valimiskomisjoni ülesandeid linna valimiskomisjonid.

§ 13. Valimiskomisjonide volituste kestus

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni, maakonna valimiskomisjoni ning Tallinna ja Tartu linna valimiskomisjoni volituste kestus ja moodustamise kord nähakse ette Riigikogu valimise seaduses.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Valla ja linna valimiskomisjonid ning jaoskonnakomisjonid moodustatakse enne volikogu valimist. Valla ja linna valimiskomisjonide ning jaoskonnakomisjonide volitused kestavad kuni komisjoni uue koosseisu nimetamiseni.

§ 14. Valimiskomisjoni liige

(1) Valla või linna valimiskomisjoni liikmeks võib olla Eesti kodanik või Euroopa Liidu kodanik, kellel on hääletamisõigus käesoleva seaduse § 5 lõigete 1, 3 ja 4 kohaselt. Valla või linna valimiskomisjoni liige peab valdama eesti keelt.

(2) Jaoskonnakomisjoni liikmeks võib olla Eesti kodanik, Euroopa Liidu kodanik või välismaalane, kellel on hääletamisõigus käesoleva seaduse § 5 lõigete 1–4 kohaselt. Jaoskonnakomisjoni liige peab valdama eesti keelt.

(3) Isik võib olla ühe valimiskomisjoni liige.

(4) Valimiskomisjoni liikme volitused lõpevad ennetähtaegselt:

- 1) kui ilmneb, et tal puudub hääletamisõigus käesoleva seaduse § 5 lõigete 1–4 kohaselt;
- 2) tema tagasiastumisega;
- 3) tema surmaga.

(5) Isiku võib ennetähtaegselt valimiskomisjoni liikme kohustustest vabastada tema nimetanud organ oma põhistatud otsusega kas oma algatusel või valimiskomisjoni ettepanekul.

(6) Valimiskomisjoni liikme volitused peatuvad:

- 1) tema asumisega valimisliidu moodustajaks või erakonna, valimisliidu või üksikkandidaadi volitatud esindajaks;
- 2) tema esitamisega volikogu liikmekandidaadiks registreerimiseks.

(7) Vabariigi Valimiskomisjon võib peatada maakonna valimiskomisjoni, valla või linna valimiskomisjoni või jaoskonnakomisjoni liikme volitused, kes on seadust rikkunud. Maakonna valimiskomisjon võib peatada valla või linna valimiskomisjoni või jaoskonnakomisjoni liikme volitused, kes on seadust rikkunud.

(8) Valimiskomisjoni liikme volitused taastuvad:

- 1) käesoleva paragrahvi lõike 6 punktis 1 ettenähtud juhul – valimistulemuste väljakuulutamise päevast;
- 2) käesoleva paragrahvi lõike 6 punktis 2 ettenähtud juhul – kandidaadi registreerimata jätmisele või kandideerimisest loobumisele järgnevast päevast või valimistulemuste väljakuulutamise päevast, kui kandidaat ei osutunud valituks.

(9) Valimiskomisjoni liige ei või teha agitatsiooni erakonna, valimisliidu ega kandidaadi poolt ega vastu.

(10) Valimiskomisjoni liige on oma ülesandeid täites sõltumatu. Valimiskomisjoni liige juhindub seadusest ja kõrgemalseisva valimiskomisjoni juhistest.

[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 15. Valimiskomisjoni töökorraldus

(1) Valimiskomisjoni töövorm on koosolek, mille kutsub kokku komisjoni esimees või tema äraolekul aseesimees, nende mõlema äraolekul valimiskomisjoni noorim liige.

(2) Valimiskomisjon on otsustusvõimeline, kui selle koosolekust võtab osa vähemalt pool komisjoni koosseisust. Valimiskomisjoni koosolekut juhatab komisjoni esimees või tema äraolekul aseesimees. Nende mõlema äraolekul juhatab komisjoni koosolekut kuni uue aseesimehe valimiseni komisjoni noorim liige.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(3) Valimiskomisjoni koosolek protokollitakse.

(4) Valimiskomisjoni koosolek on avalik. Igäühel on õigus tutvuda valimiskomisjoni otsusega ja komisjoni koosoleku protokolliga.

(5) Valimiskomisjon otsustab tema pädevuses olevaid asju poolthälte enamusega. Komisjoni liikme eriarvamus kantakse koosoleku protokollile.

(6) Kui valimiskomisjoni liikme volitused peatuvad või lõpevad, teatab esimees sellest esimesele asendusliikmele, kes asub täitma valimiskomisjoni liikme kohustusi.

(7) Valimiskomisjoni otsuse alusel võivad valimistoimingutes osaleda ka asendusliige ja muu isik.

(8) Kui Vabariigi Valimiskomisjoni põhiliige ei saa komisjoni koosolekust osa võtta, asendab teda asendusliige, kellel on kõik põhiliikme õigused ja kohustused, välja arvatud esimehe või aseesimehe õigused ja kohustused.

(9) Valimiskomisjoni liikme või asendusliikme või komisjoni abistava isiku tööleping või teenistussuhe peatatakse valimiste korraldamise ajaks valimiskomisjoni ettepaneku alusel.

(10) Vabariigi Valimiskomisjoni, maakonna valimiskomisjoni ja elektroonilise hääletamise komisjoni liikmete tasustamine korraldatakse Riigikogu valimise seaduse § 12 lõigetes 10–12 sätestatud järgides.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 16. Valimiskomisjoni abistamine

(1) Riigi- ja kohaliku omavalitsuse organ ning ameti- ja muu asutus on kohustatud oma pädevuse piires valimiskomisjone valimiste korraldamisel abistama.

(2) Valimiskomisjonil on õigus pöörduda valimiste korraldamisega seonduvas küsimuses kirjalikult riigi- või kohaliku omavalitsuse organi või ameti- või muu asutuse poole. Valimiskomisjoni pöördumisele tuleb vastata kolme tööpäeva jooksul, arvates selle saamisest.

§ 17. Vabariigi Valimiskomisjoni pädevus

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni ülesanne on tagada volikogude valimiste ühetaolisus, juhendada teisi valimiskomisjone ja valvata nende tegevuse järele ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

(2) Vabariigi Valimiskomisjonil on õigus:

- 1) teha ettekirjutusi maakonna valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni, valla või linna valimiskomisjoni või jaoskonnakomisjoni toimingute või maakonna valimiskomisjoni või valla või linna valimiskomisjoni otsuse puuduste kõrvaldamiseks;
- 2) peatada või lõpetada jaoskonnakomisjoni, valla või linna valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni või maakonna valimiskomisjoni liikme volitused, kui ta on rikkunud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust, Vabariigi Valimiskomisjoni määrust või kõrgemalseisva valimiskomisjoni juhiseid;
- 3) peatada maakonna valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni, valla või linna valimiskomisjoni või jaoskonnakomisjoni toimingute või maakonna valimiskomisjoni või valla või linna valimiskomisjoni otsuse kehtivus;
- 4) tühistada maakonna valimiskomisjoni või valla või linna valimiskomisjoni otsus või tunnistada jaoskonnakomisjoni, valla või linna valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni või maakonna valimiskomisjoni toiming seadusevastaseks ning teha jaoskonnakomisjonile, valla või linna valimiskomisjonile, elektroonilise hääletamise komisjonile või maakonna valimiskomisjonile ettekirjutus seaduserikkumise kõrvaldamiseks;
- 5) mitte alustada elektroonilist hääletamist või peatada või lõpetada elektrooniline hääletamine, kui elektroonilise hääletamise süsteemi turvalisust või töökindlust ei ole võimalik tagada selliselt, et elektroonilist hääletamist saaks läbi viia käesoleva seaduse nõuetele vastavalt;
- 6) tühistada elektroonilise hääletamise peatamise või lõpetamise korral elektrooniliselt antud hääled täies ulatuses või osaliselt;
- 7) tunnistada hääletamistulemused valimisjaoskonnas, valimisringkonnas, vallas või linnas, maakonnas või riigis kehtetuks või tunnistada elektroonilise hääletamise tulemused kehtetuks täies ulatuses või osaliselt ning korraldada kordushääletamine, kui seaduserikkumine mõjutas või võis hääletamistulemusi oluliselt mõjutada. [RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(3) Vabariigi Valimiskomisjon annab määrusi käesoleva paragrahvi lõikes 4 ettenähtud juhtudel. Vabariigi Valimiskomisjoni määrusele kirjutab alla esimees. Määrus jõustub kolmandal päeval, arvates Riigi Teatajas avaldamisest.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon kehtestab oma määrusega:

- 1) kandidaatide registreerimiseks esitamise ja registreerimise korra;
- 1¹) valimisliidu registreerimise avalduse vormi;
- 2) kandidaatide registreerimise avalduse vormi, kandidaatide ringkonnanimikirja vormi, kandidaatide ülevallalise või -linnalise nimekirja vormi ja kandideerimisavalduse vormi; [RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]
- 3) Euroopa Liidu kodaniku hääleõiguslikkusest teavitamise teatise vormi;
- 4) valijate nimekirja vormi;
- 5) hääletamise korraldamise ning hääletamis- ja valimistulemuste kindlakstegemise korra;
- 6) hääletamissedeli vormi;
- 7) hääletamis- ja valimistulemuste protokollide vormid;
- 8) vaatleja staatuse;
- 9) valimiste korraldamiseks eraldatud raha kasutamise korra.
- 10) [kehtetu -RT I 2004, 6, 32- jõust. 14.02.2004]

(5) Vabariigi Valimiskomisjoni pädevuses oleva üksikküsimuse lahendamiseks võtab Vabariigi Valimiskomisjon vastu otsuse. Otsusele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allakirjutamisega.

(6) Vabariigi Valimiskomisjoni määrus, otsus ja juhised on elektroonilise hääletamise komisjonile, maakonna valimiskomisjonile, valla ja linna valimiskomisjonile ning jaoskonnakomisjonile kohustuslikud. [RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(7) Vabariigi Valimiskomisjon esitab Riigikohtule protesti valla või linna valimiskomisjoni otsuse tühistamiseks osas, millega registreeriti isik volikogu liikmeks, juhul kui on ilmnunud, et see volikogu liige ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõikes 5 või 6 ettenähtud nõuetele.

§ 18. Maakonna valimiskomisjoni pädevus

(1) Maakonna valimiskomisjoni ülesanne on juhendada valla ja linna valimiskomisjone ning jaoskonnakomisjone, valvata nende tegevuse järele ning täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

(2) Maakonna valimiskomisjonil on õigus:

- 1) teha ettekirjutusi valla või linna valimiskomisjoni või jaoskonnakomisjoni toimingut või valla või linna valimiskomisjoni otsuse puuduste kõrvaldamiseks;
- 2) peatada valla või linna valimiskomisjoni või jaoskonnakomisjoni toimingut või valla või linna valimiskomisjoni otsuse kehtivust;
- 3) tunnistada valla või linna valimiskomisjoni otsus kehtetuks ning vajadusel teha ettekirjutus uue otsuse tegemiseks.

(3) Maakonna valimiskomisjoni pädevuses oleva üksikküsimuse lahendamiseks võtab maakonna valimiskomisjon vastu otsuse. Otsusele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allakirjutamisega.

(4) Maakonna valimiskomisjoni otsus ja juhised on valla ja linna valimiskomisjonile ning jaoskonnakomisjonile kohustuslikud.

§ 19. Valla ja linna valimiskomisjoni moodustamine

(1) Valla ja linna valimiskomisjonil on kuni seitse liiget.

(2) Valla ja linna valimiskomisjoni liikmed nimetatakse hiljemalt 90. päeval enne valimispäeva.

(3) Valla ja linna valimiskomisjoni esimees on valla- või linnasekretär. Kui valla- või linnasekretäri äraoleku ajaks on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 55 lõike 5 alusel määratud asendaja, täidab valla või linna valimiskomisjoni esimehe ülesandeid valla- või linnasekretäri asendaja. Valla ja linna valimiskomisjoni liikmed nimetab oma otsusega volikogu valla- või linnasekretäri ettepanekul. Volikogu nimetab valla- või linnasekretäri ettepanekul ka kuni kaks asendusliiget, kes komisjoni volituste ajal volikogu määratud järjekorras asuvad nende komisjoniliikmete asemele, kelle volitused on peatunud või lõppenud.

[RT I, 12.03.2015, 2- jõust. 22.03.2015]

(4) Valla ja linna valimiskomisjoni aseesimehe valib komisjon oma liikmete hulgast.

(5) Valla ja linna valimiskomisjoni asjaajamise ja tehnilise teenindamise tagab valla- või linnavalitsus.

(6) Valla ja linna valimiskomisjoni asukoha määrab valla- või linnavalitsus ning avalikustab selle.

(7) Valla ja linna valimiskomisjon määrab oma tööaja ning avalikustab selle. Ajavahemikus kandidaatide registreerimiseks esitamise algusest kuni kandidaatide registreerimiseni peab valimiskomisjon töötama igal tööpäeval.

§ 20. Valla ja linna valimiskomisjoni pädevus

(1) Valla ja linna valimiskomisjoni ülesanne on registreerida käesoleva seaduse nõuete kohaselt esitatud kandidaadid, teha kindlaks valla või linna hääletamis- ja valimistulemused, juhendada jaoskonnakomisjone ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

(2) Valla ja linna valimiskomisjoni pädevuses olevate üksikküsimuste lahendamiseks võtab valimiskomisjon vastu otsuseid. Otsusele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allakirjutamisega.

[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 20¹. Elektroonilise hääletamise komisjoni pädevus

Elektroonilise hääletamise komisjoni pädevus sätestatakse Riigikogu valimise seaduse §-s 17².

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 21. Jaoskonnakomisjoni moodustamine

(1) Jaoskonnakomisjoni esimehe ja kuni kaheksa liiget nimetab volikogu oma otsusega hiljemalt 20. päeval enne valimispäeva.

(2) Pooled jaoskonnakomisjoni liikmetest nimetab volikogu valla- või linnasekretäri ettepanekul ning ülejäänud liikmed valimistel osalevate erakondade ja valimisliitude esitatud isikute seast. Valimistel osalev erakond või valimisliit võib esitada ühe jaoskonnakomisjoni liikmekandidaadi valla- või linnasekretäri hiljemalt 40. päeval enne valimispäeva. Esitamiseks peab olema kandidaadi nõusolek. Kui erakonnad või valimisliidud kandidaate ei esita või kui esitatud kandidaatide arv on väiksem erakondade ja valimisliitude kandidaatide hulgast nimetatavate jaoskonnakomisjoni liikmete arvust, nimetab volikogu ülejäänud liikmed samuti valla- või linnasekretäri ettepanekul.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(3) Volikogu nimetab valla- või linnasekretäri ettepanekul ka vähemalt kaks asendusliiget, kes komisjoni volituste ajal volikogu määratud järjekorras asuvad nende komisjoniliikmete asemele, kelle volitused on peatunud või lõppenud.

(4) Jaoskonnakomisjoni aseesimehe valib komisjon oma liikmete hulgast.

(5) Jaoskonnakomisjoni asjaajamise ja tehnilise teenindamise tagab valla- või linnavalitsus.
[RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

§ 22. Jaoskonnakomisjoni pädevus

Jaoskonnakomisjoni ülesanne on korraldada hääletamine ja teha kindlaks hääletamistulemused valimisjaoskonnas ning täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

§ 23. Toimingud uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimise korral

(1) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimisteks nimetavad asjaomased volikogud kokkuleppel asjaomaste valla- või linnasekretäride ettepanekul valla või linna valimiskomisjoni liikmed ja asendusliikmed käesoleva seaduse § 19 lõigetes 1 ja 3 ettenähtut järgides.

(2) Valla või linna valimiskomisjoni esimehe ja aseesimehe valib komisjon oma liikmete seast. Komisjoni esimehe volitused kestavad kuni uue kohaliku omavalitsuse üksuse valla- või linnasekretäri ametissenimetamiseni.

(3) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimisteks nimetab valla või linna valimiskomisjon jaoskonnakomisjoni liikmed ja asendusliikmed käesoleva seaduse §-s 21 ettenähtut järgides. Sel juhul teeb käesoleva seaduse §-s 21 sätestatud volikogu otsused valla või linna valimiskomisjon ja valla- või linnasekretäri toimingud teeb valla või linna valimiskomisjoni esimees.
[RT I, 12.03.2015, 2- jõust. 22.03.2015]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsused võtavad asjaomased valla- või linnavolikogud vastu enne kõigi haldusterritoriaalse korralduse muutmist eeldavate dokumentide esitamist asjaomasele maavanemale või maavanematele.
[RT I, 12.03.2015, 2- jõust. 22.03.2015]

5. peatükk VALIJATE ARVESTUS

§ 24. Valijate arvestuse pidamine

(1) Valijate arvestust peetakse rahvastikuregistris.

(2) Rahvastikuregistri pidamise korra näeb ette seadus.

(3) Valijate arvestust peetakse isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) sünniaeg;
- 3) isikukood;
- 4) kodakondsuse andmed;
- 5) välismaalase pikaajalise elaniku elamisloa või alalise elamisõiguse olemasolu;
- 6) teovõimetuks tunnistamise andmed;
- 7) elukoha andmed.

[RT I 2006, 26, 191- jõust. 01.08.2006]

§ 25. Euroopa Liidu kodaniku teavitamine hääleõiguslikkusest volikogu valimistel

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab teatise koostamise ja saatmise Euroopa Liidu kodanikule, kellel on vastavalt käesoleva seaduse § 5 lõigetele 1, 3 ja 4 õigus hääletamisest osa võtta, hiljemalt 70. päeval enne valimispäeva.

(2) Teatisele kantakse:

- 1) valija ees- ja perekonnanimi;
- 2) valija sünniaasta;
- 3) elukoha aadress;
- 4) teave valija hääletamis- ja kandideerimisõiguse teostamise korra kohta;
- 5) teave kandideerimise ja hääletamise korra kohta.

[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 26. Valijakaart

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab valijakaardi koostamise ja saatmise valijale hiljemalt 20. päeval enne valimispäeva. Valijakaarti ei saadeta valijale, kelle elukoha andmed on kohaliku omavalitsuse üksuse algatusel rahvastikuregistrisse kantud valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(2) Valijakaardile kantakse:

- 1) valija ees- ja perekonnanimi;
- 2) valija sünniaasta;
- 3) valija elukoha aadress;
- 4) valimisringkonna number ja piirid vastavalt käesoleva seaduse § 8 lõikele 5;
- 5) selle valla või linna nimi ning valimisjaoskonna number, mille valijate nimekirja valija kantakse;
- 6) hääletamise aeg ja koht eelhääletamise päeval ja valimispäeval;
- 7) muu teave hääletamise kohta.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(2¹) Valija võib tellida elektroonilise valijakaardi. Elektroonilise valijakaardi tellimiseks esitab valija taotluse rahvastikuregistri vastutavale töötlejale Eesti teabevärava kaudu. Järgmistel valimistel ja rahvahääletustel saadetakse valijale või hääletajale elektrooniline valija- või hääletajakaart ilma, et oleks vaja taotlust uuesti esitada.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(3) Valija, kes 15. päeval enne valimispäeva ei ole valijakaarti saanud või kelle valijakaardile kantud andmetes on viga, võib pöörduda avaldusega valla- või linnasekretäri poole selgituse saamiseks või vigade parandamiseks. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos valijakaardi koostanud isikuga viivitamata läbi ja vastab avaldusele kirjalikult kolme tööpäeva jooksul, arvates avalduse saamise päevast.

[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 27. Valijate nimekirj

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel iga valimisjaoskonna valijate nimekirja koostamise ja trükkimise ning selle jaoskonnakomisjonidele kättetoimetamise hiljemalt seitsmendaks päevaks enne valimispäeva. Valijate elektroonilised nimekirjad edastatakse elektroonilise hääletamise komisjonile hiljemalt 13. päevaks enne valimispäeva.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Valijate nimekirja koostamise aluseks on käesoleva seaduse § 24 lõikes 3 ettenähtud andmed valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga. Valijate nimekirja koostamisel võetakse arvesse ka käesoleva seaduse § 24 lõike 3 punktides 1–6 nimetatud andmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukoha aadressiandmetes pärast valimispäevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

(3) Valijate nimekirja ei kanta isikut, kelle kohus on karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja kes valimispäevale eelneva 30. päeva seisuga kannab valimispäevani vanglakaristust.

(4) Valija kantakse selle valimisjaoskonna valijate nimekirja, mille territooriumil asub tema rahvastikuregistrisse kantud elukoht 30. päeval enne valimispäeva. Kui valija elukoha andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse valija käesoleva seaduse § 10 lõike 2 punkti 5 alusel määratud valimisjaoskonna valijate nimekirja.

(5) Valijate nimekirja kantakse valija kohta järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elukoha aadress.

(6) Valijad kantakse valijate nimekirja nende perekonnanimede tähestikulises järjekorras.

(7) Valijate nimekirja koostaja kirjutab valijate nimekirjale alla hiljemalt seitsmendal päeval enne valimispäeva ning jaoskonnakomisjoni esimees valimispäeval pärast hääletamise lõppemist. Elektrooniliselt hääletanud valijate nimekirjale kirjutab pärast hääletamise lõppemist alla elektroonilise hääletamise komisjoni esimees.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(8) [Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 28. Valijate nimekirja avalikkus

(1) Valija võib kontrollida enda kohta valijate nimekirja kantud andmete õigsust.

(2) Pärast valimispäeva võivad valijate nimekirjaga põhjendatud huvi korral selleks vajalikus ulatuses tutvuda erakondade ja valimisliitude volitatud esindajad ning üksikkandidaadid ja nende volitatud esindajad, samuti võib neid kasutada teaduslikul eesmärgil.

[RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

§ 29. Valijate nimekirja kantud andmete õigsuse kontrollimine ja vea parandamine

(1) Kui valija leiab, et tema kohta valijate nimekirja kantud andmetes on viga, esitab ta vigade parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.

(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos valijate nimekirja koostajaga läbi, vastab avaldajale ning teavitab avalduse läbivaatamise tulemustest jaoskonnakomisjoni.

(3) Vea valijate nimekirjas parandab jaoskonnakomisjon valla- või linnasekretäri teatise alusel.

(4) Kui jaoskonnakomisjonile esitatud dokumentidest nähtub üheselt, et valijate nimekirjas on viga, võib selle parandada jaoskonnakomisjon ise. Vea parandamisest tuleb viivitamata teatada valla- või linnasekretärile.

§ 30. Valijate nimekirjas muudatuste tegemine

(1) Valijate nimekirjas tehakse muudatus üksnes juhul, kui:

- 1) valijate nimekirja tuleb kanda isik, keda ei ole üheski valijate nimekirjas, kuid kellel käesoleva seaduse kohaselt on õigus hääletamisest osa võtta;
- 2) valijate nimekirjast tuleb kustutada isik, kellel ei ole õigust hääletamisest osa võtta.

(2) Valijate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmiseks või valijate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmiseks avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos valijate nimekirja koostajaga läbi ja vastab isikule viivitamata.

(3) Kui isik kantakse rahvastikuregistrisse või kui muudetakse valijate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid selliselt, et see toob kaasa isiku kandmise valijate nimekirja, teavitab valla- või linnasekretär sellest jaoskonnakomisjoni viivitamata.

(4) Muudatusi valijate nimekirjas teeb jaoskonnakomisjon valla- või linnasekretäri teatise alusel.

(5) Kui valla- või linnasekretär jätab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud avalduse rahuldamata, võib avaldaja esitada valla- või linnasekretäri toimingut peale kaebuse oma elukohajärgsele halduskohtule. Kaebus esitatakse valla- või linnasekretärile, kes edastab selle 24 tunni jooksul asukohajärgsele halduskohtule koos omapoolsete kirjalike selgitustega.

(6) Halduskohus peab kaebuse läbi vaatama ja tegema otsuse kolme tööpäeva jooksul, arvates kaebuse saamise päevast.

(7) Halduskohus teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada ning teha valla- või linnasekretärile ettekirjutus korraldada isiku kandmine rahvastikuregistrisse või muuta valijate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid.

(8) Kui halduskohus kaebuse rahuldab, kantakse isik viivitamata rahvastikuregistrisse või muudetakse tema andmeid ning see tehakse jaoskonnakomisjonile viivitamata teatavaks.

6. peatükk

KANDIDAATIDE REGISTREERIMISEKS ESITAMINE JA REGISTREERIMINE

§ 31. Erakond

(1) Volikogu valimistel võib osaleda erakond, kes on kantud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse hiljemalt kandidaatide registreerimiseks esitamise viimasel päeval.

[RT III 2002, 22, 251- jõust. 15.07.2002 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi kohtuotsus nr 3-4-1-7-02 tunnistab lõike 1 vastuolus olevaks põhiseaduse §-dega 11, 12 ja § 156 lg-ga 1.]

(2) [Kehtetu -RT I 2010, 29, 150- jõust. 01.01.2011]

(3) Erakond osaleb volikogu valimistel oma nime all.

(4) Erakond esitab kandidaatide registreerimiseks esitamisel valla või linna valimiskomisjonile kirjaliku teatise, milles on erakonna volitatud esindajate nimed, isikukoodid, aadressid ja sidevahendite numbrid. Teatisele kirjutab alla mittetulundusühingute seaduse või erakonna põhikirja kohaselt erakonda esindama õigustatud isik.
[RT I 2010, 29, 150- jõust. 01.01.2011]

(5) Erakond võib volitada vallas või linnas ennast esindama kuni kaks isikut.

§ 31¹. Valimisliit

(1) Valimisliit on hääleõiguslike Eesti kodanike ja Euroopa Liidu kodanike moodustatud seltsing, mis on moodustatud kirjaliku lepingu alusel ja mille eesmärgiks on oma liikmete ja toetajaskonna poliitiliste huvide väljendamine kohaliku omavalitsuse tasandil.

(2) Valimisliidu nimetus sisaldab sõna „valimisliit”.

(3) Valimisliit esitatakse valla või linna valimiskomisjonile registreerimiseks varemalt 60. päeval ja hiljemalt 45. päeval enne valimispäeva.

(4) Valimisliidu kandidaatide registreerimiseks esitab valimisliidu volitatud esindaja valla või linna valimiskomisjonile teatise. Teatises esitatakse:

- 1) valla või linna nimi, mille volikogu valimisteks valimisliit moodustatakse;
- 2) valimisliidu nimi;
- 3) kirjalik seltsinguleping, milles sisalduvad vähemalt kahe valimisliitu juhtima õigustatud isiku nimed, isikukoodid, aadressid ja sidevahendite numbrid;
- 4) valimisliidu moodustanud hääleõiguslike Eesti kodanike ja Euroopa Liidu kodanike nimed, isikukoodid ja allkirjad.

(5) Valimisliidu nimi ei või olla ebaesteetiline ega eksitav. Eelmistel volikogu valimistel registreeritud valimisliidu nime võib kasutada juhul, kui üle poole eelmise valimisliidu moodustajatest on ka uue valimisliidu moodustajateks. Keelatud on valimisliidu nimena kasutada erakonna või mõne muu valimisliidu nime või sellega eksitavalt sarnast nime.

(6) Valla või linna valimiskomisjon registreerib nõuetekohaselt registreerimiseks esitatud valimisliidu kolme päeva jooksul pärast käesoleva paragrahvi lõikes 4 märgitud dokumentide saamist.

(7) Valla või linna valimiskomisjon ei registreeri valimisliitu, kui selle registreerimiseks esitamise tähtaja jooksul ei ole esitatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 märgitud dokumente või neis on puudusi või vigu või kui käesolevast seadusest tulenevalt ei ole valimisliidu moodustamine lubatud.

[RT I, 10.12.2010, 1- jõust. 01.04.2011]

§ 32. Üksikkandidaat

(1) Üksikkandidaadina registreerimiseks võib end esitada ning registreerimiseks vajalikke toiminguid teha iga kandideerimisõiguslik isik (§ 5 lõiked 5 ja 6). Teise isiku võib üksikkandidaadina registreerimiseks esitada ning registreerimiseks vajalikke toiminguid sellekohase volikirja alusel teha iga isik, kellel on hääletamisõigus käesoleva seaduse § 5 lõigete 1, 3 ja 4 kohaselt.

[RT III 2002, 22, 251- jõust. 15.07.2002 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi kohtuotsus nr 3-4-1-7-02 tunnistab lõike 1 vastuolus olevaks põhiseaduse §-dega 11, 12 ja § 156 lg-ga 1.]

(2) Üksikkandidaadi võib registreerimiseks esitada ainult ühes valimisringkonnas.

§ 33. Kandideerimisavaldus

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(1) Kandideerimisavalduses isik:

- 1) väljendab oma soovi kandideerida erakonna või valimisliidu nimekirjas või üksikkandidaadina;
- 2) kinnitab, et ta vastab käesolevas seaduses volikogu liikmekandidaadile esitatud nõuetele;
- 3) esitab käesoleva paragrahvi lõigetes 2–3 sätestatud andmed.

(2) Kandidaat esitab kandideerimisavalduses järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) erakondlik kuuluvus;
- 4) elukoha aadress;
- 5) sidevahendite numbrid;
- 6) kontaktandmed;
- 7) andmed hariduse kohta;
- 8) töökoht ja amet.

(3) Euroopa Liidu kodanik esitab kandideerimisavalduses täiendavalt kodakondsuse andmed.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon avaldab käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1, 3, 6, 7 ja 8 ning lõikes 3 sätestatud andmed Vabariigi Valimiskomisjoni veebilehel.

(5) Kandidaat kasutab kandideerimisel oma nimena üksnes ees- ja perekonnanime.

(6) Kandidaat allkirjastab kandideerimisavalduse.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 34. Kandidaatide nimekiri

- (1) Erakond või valimisliit koostab:
  - 1) kandidaatide ringkonnanimikirjad;
  - 2) kandidaatide ülevallalise või -linnalise nimekirja, kui kohaliku omavalitsuse üksuses on moodustatud rohkem kui üks valimisringkond.
- (2) Registreerimiseks esitatud kandidaat peab olema käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud mõlemas nimekirjas.
- (3) Isik võib kandideerida ainult ühes valimisringkonnas.
- (4) Isik võib kandideerida ainult ühe erakonna või valimisliidu kandidaatide nimekirjas. Kandidaatide nimekirjas ei või kandideerida üksikkandidaadina registreerimiseks esitatud isik.
- (5) Erakond või valimisliit võib ühes valimisringkonnas registreerimiseks esitada ainult ühe kandidaatide nimekirja.
- (6) Kandidaatide järjestuse nimekirjas määrab erakond või valimisliit.
- (7) Kandidaatide ringkonnanimikirjale ja kandidaatide ülevallalisele või -linnalisele nimekirjale kirjutavad alla erakonna või valimisliidu kõik volitatud esindajad.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

§ 35. Kandidaatide registreerimiseks esitamine

- (1) Kandidaatide registreerimiseks esitamine algab 60. päeval enne valimispäeva. Erakond võib esitada oma kandidaadid pärast käesoleva seaduse § 31 lõikes 4 nimetatud teatise esitamist ja valimisliit pärast valimisliidu registreerimist.
  - (2) Kandidaatide registreerimiseks esitamine lõpeb valimispäevale eelneval 40. päeval kell 18.00.
  - (3) Kandidaatide registreerimiseks esitab erakond või valimisliit valla või linna valimiskomisjonile:
    - 1) kandidaatide registreerimise avalduse;
    - 2) kandidaatide ringkonnanimikirjad;
    - 2¹) kandidaatide ülevallalise või -linnalise nimekirja mitme valimisringkonnaga kohaliku omavalitsuse üksuses;
- [RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]
- 3) iga kandidaadi kandideerimisavalduse.
- [RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]
- (4) Üksikkandidaat esitab valla või linna valimiskomisjonile:
    - 1) kandidaadi registreerimise avalduse;
    - 2) kandideerimisavalduse.
- [RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 36. Dokumentide vastuvõtmine ja tagastamine

- (1) Valla või linna valimiskomisjon peab kandidaatide registreerimiseks esitamise kohta arvestust.
- (2) Kandidaatide registreerimise dokumendid annab üle erakonna või valimisliidu volitatud esindaja. Üksikkandidaadi registreerimise dokumendid annab üle üksikkandidaat või tema volitatud esindaja.
- (3) Kui valla või linna valimiskomisjonile ei ole esitatud kõiki nõutavaid dokumente, esitatud dokumentides on vigu, neis on andmeid puudu või nad ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohased, teeb dokumentide vastuvõtja dokumentide esitajale ettepaneku esitada nõutavad dokumendid või andmed või vormikohased dokumendid või parandada vead. Kõik esitatud dokumendid tagastatakse.
- (4) Kui erakond, valimisliit või üksikkandidaat soovib kandidaatide registreerimise dokumentides teha muudatusi, tagastab valla või linna valimiskomisjon kõik esitatud dokumendid ning nende uuesti esitamisel loetakse dokumendid esmakordselt esitatuiks.
- (5) Kui kandidaat kustutatakse isikliku avalduse alusel registreerimiseks esitatud kandidaatide nimekirjast, tagastab valla või linna valimiskomisjon talle kandideerimisavalduse ja teavitab sellest erakonna, valimisliidu või üksikkandidaadi volitatud esindajat. Erakond või valimisliit kandidaatide registreerimise dokumente uuesti esitama ei pea.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(6) Kui erakond, valimisliit või üksikkandidaat esitab dokumendid valimispäevale eelneval 40. päeval enne kella 18.00 ning selgub, et ei ole esitatud kõiki nõutavaid dokumente, et dokumentides on andmeid puudu või ei ole need Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohased või esitatud dokumentides on vigu, mida ei ole võimalik kohe parandada, võetakse dokumendid vastu. Dokumentide vastuvõtja teeb dokumentide esitajale ettepaneku esitada puuduvad dokumendid või andmed või Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohased dokumendid või parandada vead. Sellisel juhul peab erakond, valimisliit või üksikkandidaat nõutava toiminguga tegema hiljemalt valimispäevale eelneval 38. päeval enne kella 18.00.

[RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

§ 37. Kandidaatide registreerimine

(1) Valla või linna valimiskomisjon registreerib kõik käesoleva seaduse nõuete kohaselt registreerimiseks esitatud isikud nende registreerimiseks esitamise järjekorras pärast kandidaatide registreerimiseks esitamise tähtaja lõppemist hiljemalt 35. päeval enne valimispäeva.

(2) Kandidaadile antakse registreerimisnumber. Registreerimisnumbrid algavad 101-st ja need antakse kandidaatidele erakondade ja valimisliitude nimekirjade kaupa. Üksikkandidaatidele antakse registreerimisnumbrid pärast erakondade ja valimisliitude kandidaatidele numbrite andmist. Numbrite andmise järjekord erakondade ja valimisliitude vahel ning üksikkandidaatide vahel selgitatakse liisu heitmisega.

[RT I 2004, 71, 501- jõust. 29.10.2004]

(3) Kui käesoleva seaduse § 36 lõikes 6 nimetatud tähtaja jooksul ei ole erakond, valimisliit või üksikkandidaat teinud valla või linna valimiskomisjoni nõutud toiminguid, jätab valla või linna valimiskomisjon registreerimata:

1) kõik erakonna või valimisliidu poolt registreerimiseks esitatud kandidaadid, kui puuduvad käesoleva seaduse § 35 lõike 3 punktides 1, 2 või 2¹ nimetatud dokumendid, neis on vigu või need ei ole vormikohased;

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

2) kandidaadi, kelle dokumente või andmeid on puudu, kelle dokumentides on vigu või kelle dokumendid ei ole vormikohased;

3) kandidaadi, kes ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõikes 5 ja 6 ettenähtud nõuetele.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(4) Kandidaadi registreerimata jätmise kohta võtab valla või linna valimiskomisjon vastu põhistatud otsuse.

(5) Valla või linna valimiskomisjon tühistab kandidaadi registreerimise otsuse, kui:

1) kandidaat loobub kandideerimast kirjaliku avalduse alusel, mille ta võib esitada kolme päeva jooksul pärast registreerimist;

2) kandidaat sureb;

3) tõendatakse, et kandidaat ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõikes 5 või 6 ettenähtud nõuetele.

(6) Valla või linna valimiskomisjon registreerib varem registreerimata jäetud isiku pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaega, kui ta leiab, et isik vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 5 ja 6 ettenähtud nõuetele, või kui maakonna valimiskomisjoni, Vabariigi Valimiskomisjoni või Riigikohtu otsusega on tunnistatud kehtetuks otsus, millega kandidaat jäeti registreerimata.

(7) Registreerimisotsust võib tühistada ja registreerimata jäetud isikut registreerida hiljemalt 13. päeval enne valimispäeva.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 38. Kandidaatide täiendav registreerimiseks esitamine

(1) Kui mõnes valimisringkonnas on registreerimiseks esitatud kandidaate niisama palju või vähem, kui selles ringkonnas on mandaate, pöördub valla või linna valimiskomisjon erakondade ja selles vallas või linnas registreeritud valimisliitude poole ettepanekuga kandidaatide täiendavaks esitamiseks ning valijate poole üksikkandidaatide täiendavaks esitamiseks. Täiendavalt esitatud kandidaadid registreeritakse koos esialgselt registreerimiseks esitatud kandidaatidega hiljemalt 15. päeval enne valimispäeva.

[RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

(2) Kandidaatide täiendavaks registreerimiseks esitamisel ja registreerimisel tuleb järgida käesoleva seaduse §-de 35–37 nõudeid.

(3) Kui 15. päeval enne valimispäeva on mõnes valimisringkonnas kandidaate registreerimiseks esitatud niisama palju või vähem, kui on selles ringkonnas mandaate, võtab valla või linna valimiskomisjon vastu otsuse valimiste kuni ühe kuu võrra edasilükkamise kohta selles vallas või linnas. Sellisel juhul koostab ja avalikustab valla või linna valimiskomisjon samaaegselt ka valimiste korraldamise ajakava.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(4) Valimiste edasilükkamise korral käesoleva seaduse §-des 46–51 ja 7¹. peatükis ettenähtut ei kohaldata.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 39. Valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri ja kõikide volikogude liikmekandidaatide nimekiri

(1) Valla või linna valimiskomisjon koostab pärast kandidaatide registreerimist valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja.

(2) Valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja kantakse kandidaadid erakondade ja valimisliitude ringkonnanimikirjade kaupa registreerimisnumbrite järjekorras. Ringkonnanimikirja ette märgitakse selle esitanud erakonna või valimisliidu nimi. Üsikkandidaadid kantakse valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja pärast erakondade ja valimisliitude ringkonnanimikirju registreerimisnumbrite järjekorras. [RT I 2004, 71, 501- jõust. 29.10.2004]

(3) Valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja märgitakse iga kandidaadi kohta tema registreerimisnumber ja nimi. Kui ühes valimisringkonnas kandideerib mitu samanimelist kandidaati, märgitakse koondnimekirja ka nende sünniaeg.

(4) Valla või linna valimiskomisjon edastab valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjad ja ülevallalised või -linnalised nimekirjad. Vabariigi Valimiskomisjon koostab kõikide volikogude liikmekandidaatide nimekirja. [RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(5) Valla või linna valimiskomisjon teavitab kõigist valla või linna kandidaatide koondnimekirja ja ülevallalise või -linnalise nimekirja parandustest ja muudatustest viivitamata Vabariigi Valimiskomisjoni. Vabariigi Valimiskomisjon teavitab parandustest ja muudatustest teisi valimiskomisjone. Valimiskomisjonid teevad kõikide volikogude liikmekandidaatide nimekirja asjakohased parandused ja muudatused. Kandidaatide nimekirju ei muudeta pärast 13. päeva enne valimispäeva. [RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

7. peatükk HÄÄLETAMISE KORD

§ 40. Hääletamisruum

(1) Hääletamine valimisjaoskonnas korraldatakse valla- või linnavalitsuse määratud hääletamisruumis. Hääletamiseks valimispäeval ja eelhääletamise päeval võib määrata erinevad hääletamisruumid.

(2) Hääletamisruumis on hääletamissedelite väljaandmise kohad, hääletamiskabiinid ja hääletamiskast. Valimisjaoskonnas, kus korraldatakse väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletamist, on eelhääletamise ajal hääletamisruumis eraldi hääletamiskabiin ja hääletamiskast väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavate valijate jaoks. Hääletamisruumis on välja pandud selle valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri ja kandidaatide ülevallaline või -linnaline nimekiri. [RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(3) Hääletamisruumis peab korda jaoskonnakomisjon. Jaoskonnakomisjoni liikme seaduslikud suulised korraldused on kohustuslikud kõigile hääletamisruumis viibivatele isikutele.

§ 41. Hääletamiskabiin

(1) Hääletamiskabiin peab võimaldama salajast hääletamist.

(2) Hääletamiskabiinis on laud ja kirjutusvahend. Hääletamiskabiini seinal on selle valimisringkonna kandidaatide koondnimekiri.

§ 42. Hääletamiskast

(1) Jaoskonnakomisjon kontrollib hääletamiskasti ja pitseerib selle enne hääletamise algust. Enne eelhääletamise algust pitseeritud hääletamiskasti kasutatakse üksnes eelhääletamisel.

(2) Hääletamiskasti ava on kaetud. See avatakse üksnes hääletamissedeli kasti laskmiseks.

(3) Eelhääletamise päeval pitseerib jaoskonnakomisjon pärast hääletamise lõppemist eelhääletamisel kasutatud hääletamiskasti ava.

§ 43. Hääletamissedel

(1) Hääletamissedeli vormi kehtestab Vabariigi Valimiskomisjon.

(2) Vabariigi Valimiskomisjon korraldab hääletamissedelite valmistamise ning jaoskonnakomisjonidele kättetoimetamise.

(3) Pärast hääletamissedelite kättesaamist paneb jaoskonnakomisjon sedelitele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

§ 44. Hääletamise aeg

(1) Valimispäeval algab hääletamine kell 9.00 ja lõpeb kell 20.00.

(2) Eelhääletamine toimub:

1) kümnendast kuni seitsmenda päevani enne valimispäeva maakonna valimiskomisjoni määratud valimisjaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

2) kuuendast päevast kuni neljanda päevani enne valimispäeva kõigis valimisjaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00. Hääletamine valija asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldatakse ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni;

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

3) kümnendast päevast kuni neljanda päevani enne valimispäeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kümnendal päeval enne valimispäeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringselt kuni hääletamise lõpuni neljandal päeval enne valimispäeva kell 18.00.

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel valimispäeval.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 45. Hääletamine

(1) Valija hääletab selles valimisjaoskonnas, mille valijate nimekirja ta on kantud, välja arvatud käesoleva seaduse §-des 47–51 ja 7¹. peatükis ettenähtud juhtudel.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamissedeli saamiseks esitab valija jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi. Hääletamissedeli saamise kohta annab valija allkirja valijate nimekirja.

(3) Valija täidab hääletamissedeli hääletamiskabiinis.

(4) Valija kirjutab hääletamissedelile selleks ettenähtud kohta ühe oma elukohajärgse valimisringkonna kandidaadi registreerimisnumbri, kelle poolt ta hääletab.

(5) Valija täidab hääletamissedeli ise. Kui valija füüsilise puude tõttu ei ole võimeline hääletamissedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine valija, kuid mitte tema elukohajärgse valimisringkonna kandidaat.

(6) Valija ei või hääletamissedelit hääletamisruumist välja viia. Kui valija rikub hääletamissedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Valija peab rikutud või kasutamata hääletamissedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(7) Pärast hääletamissedeli täitmist murrab valija sedeli kokku ning annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamissedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(8) Valija laseb hääletamissedeli hääletamiskasti ise. Kui valija füüsilise puude tõttu ei ole võimeline hääletamissedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel teha teine valija tema juuresolekul.

§ 46. Eelhääletamine

(1) Eelhääletamine toimub käesoleva seaduse §-s 45 ettenähtud korras.

(2) Eelhääletamise õigus on valijate nimekirjas oleval valijal, kes selleks eelhääletamise päevaks on saanud 18-aastaseks.

(3) Eelhääletamist korraldavad vähemalt kolm jaoskonnakomisjoni liiget.

(4) Jaoskonnakomisjoni liige märgib hääletanud valija kohta valijate nimekirja hääletamise kuupäeva.

(5) Jaoskonnakomisjon hoiab hääletamiskasti ja valimisdokumente eelhääletamise päevadel ja sellele järgnevatel päevadel selliselt, et neile pääsevad ligi üksnes jaoskonnakomisjoni liikmed.

§ 47. Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda toimuva eelhääletamise erisused

(1) Valijal on eelhääletamise päevadel (§ 44 lõige 2) võimalik hääletada väljaspool oma elukohajärgset valimisjaoskonda maakonna valimiskomisjoni või valla- või linnavalitsuse määratud valimisjaoskonnas.

(2) Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda toimuvat hääletamist korraldab käesoleva seaduse § 44 lõike 2 punktis 2 ettenähtud päeval valla- või linnavalitsuse määratud jaoskonnakomisjon. Valla- või linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab lisaks eelhääletamisele hääletamist ainult valija asukohas (§ 49), kinnipidamiskohas, haiglas või ööpäevases hoolekandeesutuses (§ 51).
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(3) Maakonna valimiskomisjon, välja arvatud Harju Maakonna Valimiskomisjon ja Tartu Maakonna Valimiskomisjon, määrab oma otsusega hiljemalt 45. päeval enne valimispäeva vähemalt ühe maakonnakeskuses paikneva valimisjaoskonna, kus valijad saavad hääletada väljaspool oma elukohajärgset jaoskonda käesoleva seaduse § 44 lõike 2 punktis 1 ettenähtud päeval. Tallinnas ja Tartu linnas määrab selle valimisjaoskonna linna valimiskomisjon. Maakonna valimiskomisjon avalikustab oma otsuse hiljemalt eelhääletamise algusele eelneval nädalal.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 48. Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda toimuv eelhääletamine hääletamisruumis

(1) Väljaspool oma elukohajärgset valimisjaoskonda hääletamisruumis hääletada sooviv valija esitab jaoskonnakomisjoni liikmele isikut tõendava dokumendi ning ta kantakse väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletajate nimekirja.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige annab valijale hääletamisedeli, kaks ümbrikku ja valija elukohajärgse valimisringkonna kandidaatide koondnimekirja. Valija annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavate valijate nimekirja.

(3) Valija täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse § 45 lõigetes 3–6 ettenähtut järgides.

(4) Valija paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Viimase paneb valija jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Välimisele ümbrikule kirjutab valija või jaoskonnakomisjoni liige valija nime, isikukoodi ja valija elukoha aadressi. Ümbriku laseb valija väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletavate valijate sedelitele ettenähtud hääletamiskasti.

§ 49. Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda valija asukohas toimuv eelhääletamine

(1) Kui väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletada sooviv valija tervises seisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu ei saa hääletada valimisjaoskonnas asuvas hääletamisruumis, võib ta kuni eelhääletamise viimase päeva kella 14.00-ni esitada kirjaliku taotluse oma asukohas hääletamiseks asukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või käesoleva seaduse § 47 lõikes 2 ettenähtud jaoskonnakomisjonile. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse. Valla- või linnavalitsus registreerib taotluse ja edastab taotluse vastavale jaoskonnakomisjonile.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 45 lõigetes 4–6 ning § 48 lõigetes 1, 2 ja 4 ettenähtut järgides.

§ 50. [Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 51. Hääletamine kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(1) Kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldatakse hääletamine käesoleva seaduse § 44 lõike 2 punktis 2 ettenähtud päeval.

(2) Kinnipidamiskoha, haigla ja ööpäevase hoolekandeesutuse administratsioon esitab taotluse hääletamise korraldamiseks käesoleva seaduse § 47 lõikes 2 ettenähtud jaoskonnakomisjonile.

(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 45 lõigetes 4–6 ning § 48 lõigetes 1, 2 ja 4 ettenähtut järgides.

(4) Hääletamistulemuste kindlakstegemisel arvestatakse kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses eelhääletanud valijate hääli käesoleva seaduse §-s 53 ettenähtut järgides.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 52. Kodus hääletamine

(1) Kui valija oma tervises seisundi või mõne muu mõjuva põhjuse tõttu ei saa hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab valija elukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või jaoskonnakomisjonile kuni valimispäeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse, mille jaoskonnakomisjon registreerib. Kui taotlus esitatakse valla- või linnavalitsusele, registreerib see taotluse ja edastab asjaomasele jaoskonnakomisjonile.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2¹) Valija võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel elukohajärgsele jaoskonnakomisjonile valimispäeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2²) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) valija nime;
- 2) valija isikukoodi;
- 3) valija aadressi;
- 4) valija sidevahendi numbrit;
- 5) kodus hääletamise põhjust.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2³) Kui jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldamata jätmise asjaoludest selle esitajat.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(3) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 45 lõigetes 1, 2, 4, 5, 6 ja 8 ettenähtud järgides.

(4) Kodus hääletav valija annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja kodus hääletavate valijate nimekirja.

§ 53. Eelhääletamise ajal väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda antud häälte arvestamine

(1) Jaoskonnakomisjon pakib väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletanud valijate hääletamisedelitega ümbrikud maakondade kaupa, Tallinna ja Tartu linna kaupa ja edastab need oma asukohajärgsele maakonna valimiskomisjonile.

(2) Maakonna valimiskomisjon edastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hääletamisedelitega ümbrikud Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu asjaomastele maakonna valimiskomisjonidele hiljemalt teisel päeval enne valimispäeva.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 ettenähtud korras teistelt maakonna valimiskomisjonidelt saadud hääletamisedelitega ümbrikud edastab maakonna valimiskomisjon asjaomastele jaoskonnakomisjonidele hiljemalt valimispäevale eelneval päeval.

(4) Saanud hääletamisedelitega ümbrikud käesoleva paragrahvi lõikes 3 ettenähtud korras, kontrollib jaoskonnakomisjon, kas valija on kantud valimisjaoskonna valijate nimekirja ja kas valija ei ole hääletanud mitu korda. Kontrollimise juures peab olema vähemalt kolm jaoskonnakomisjoni liiget.

(5) Kui valija ei ole kantud valimisjaoskonna valijate nimekirja või on hääletanud väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda mitu korda, jätab jaoskonnakomisjon kõik valija hääletamisedeliga ümbrikud arvestamata.

(6) Kui valija on hääletanud ühe korra, teeb jaoskonnakomisjoni liige valijate nimekirja märke eelhääletamise kohta.

(7) Pärast käesoleva paragrahvi lõigetes 4, 5 ja 6 ettenähtud toiminguid avab jaoskonnakomisjon välimised ümbrikud ning laseb sisemised hääletamisedelitega ümbrikud eelhääletamisel kasutatud hääletamiskasti ja pitseerib hääletamiskasti ava uuesti.

[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 53¹. [Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

7¹. peatükk ELEKTROONILINE HÄÄLETAMINE

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 53². Elektroonilise hääletamise korraldamine

Elektrooniline hääletamine korraldatakse käesoleva seaduse § 44 lõike 2 punktis 3 sätestatud ajal ja Riigikogu valimise seaduse 7¹. peatükis sätestatud korras.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

8. peatükk

HÄÄLETAMIS- JA VALIMISTULEMUSTE KINDLAKSTEGEMINE

§ 54. Hääletamistulemuste kindlakstegemine jaoskonnakomisjonis

(1) Jaoskonnakomisjon avab hääletamiskastid pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni koosseisust.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(2) Enne hääletamiskastide avamist peab jaoskonnakomisjon üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud, samuti valijate tagastatud rikutud hääletamissedelid. Hääletamissedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskasti avamist teeb jaoskonnakomisjon valijate nimekirjade alusel kindlaks nimekirjadesse kantud valijate arvu ja nimekirjadesse hääletamissedeli saamise kohta antud allkirjade alusel sedeli saanud valijate arvu ning kannab need vormikohasesse protokoll.

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel oleva pitsati jäljendi seisukorda.

(5) Kodus hääletanute hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamissedelite hulka.

(6) Väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda hääletanute hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning need sedelid pannakse koos eelhääletanute hääletamissedelitega valimispäeval hääletanute sedelite hulka.

(7) Jaoskonnakomisjon teeb hääletamiskastides olnud sedelite alusel kindlaks hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetute sedelite arvu ning kandidaatidele, erakondadele ja valimisliitudele antud häälte arvu ning kannab need vormikohasesse protokoll.

(8) Kehtetuks tunnistatakse hääletamissedel:

- 1) millel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit;
- 2) millele ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit või millele on neid kirjutatud rohkem kui üks;
- 3) millele kirjutatud numbriga kandidaati ei kandideeri selles valimisringkonnas;
- 4) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber on parandatud või
- 5) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber ei ole loetav.

(9) Kui hääletamissedele ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit, kuid valija tahe on üheselt arusaadav, loetakse hääletamissedel kehtivaks.

(10) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse vormikohane protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollil märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(11) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid kandidaatide kaupa, eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, valijatele välja andmata jäänud sedelid ja valijate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise valimisjaoskonna sedelid, millised ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(12) Hääletamissedelid, valijate nimekirjad, hääletamistulemuste protokollid ning komisjoniliikmete eriarvamused edastatakse viivitamata valla või linna valimiskomisjonile.

(13) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult.
[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 54¹. [Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 54². Elektrooniliselt antud häälte lugemine

(1) Elektroonilise hääletamise komisjon teeb elektroonilise hääletamise tulemused kindlaks valimispäeval pärast kella 19.00.

(2) Häälte lugemise juures peab viibima vähemalt pool elektroonilise hääletamise komisjoni ning Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisust, sealhulgas komisjonide esimehed või aseesimehed.

(3) Enne elektrooniliste häälte lugemist:

1) tühistab elektroonilise hääletamise komisjon Riigikogu valimise seaduse § 48⁷ lõigetes 4 ja 5 nimetatud teatise alusel elektroonilised hääled, mis on hääletamissedeliga hääletamisel muudetud;

2) eraldab elektroonilise hääletamise komisjon lugemisele minevad elektroonilised hääled valijate isikuandmetest.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon avab elektroonilised hääled Riigikogu valimise seaduse § 48³ lõikes 3 sätestatud häälte avamise võtmega.

(5) Elektroonilise hääletamise komisjon teeb iga valimisjaoskonna kohta kindlaks:

1) elektroonilisest hääletamisest osavõtnud valijate arvu;

2) kehtetute elektrooniliste häälte arvu;

3) käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 sätestatud korras tühistatud elektrooniliste häälte arvu;

4) kandidaatidele ja erakondadele ning valimisliitudele antud elektrooniliste häälte arvu.

(6) Elektrooniline hääl, mis ei sisalda valija elukohajärgse valimisringkonna kandidaadi registreerimisnumbrit või ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohane, on kehtetu.

(7) Elektrooniliselt antud häälte lugemine on avalik. Häälte lugemise juures viibivad isikud peavad täitma elektroonilise hääletamise komisjoni liikmete suulisi korraldusi. Häätelugemise juures viibivad isikud ei või võtta ruumi, kus hääli loetakse, kaasa sidevahendeid ega lahkuda sealt enne kella 20.00.

(8) Hääletamistulemusi ei avalikustata enne kella 20.00.

(9) Elektroonilise hääletamise komisjoni esimees allkirjastab elektroonilise hääletamise tulemused.

(10) Elektroonilise hääletamise komisjon sisestab hääletamistulemused valimiste infosüsteemi viivitamata. [RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 55. Hääletamistulemuste kindlakstegemine valla ja linna valimiskomisjonis

(1) Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide alusel ning elektrooniliselt hääletanud valijate hääletamistulemuste alusel teeb valla või linna valimiskomisjon iga valimisringkonna kohta kindlaks valijate nimekirjadesse kantud valijate arvu, hääletamissedeli saanud valijate arvu, hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetute hääletamissedelite arvu ning kandidaatidele, erakondadele ja valimisliitudele antud häälte arvu. Saadud tulemust kontrollitakse hääletamissedelite ütlugemise teel.

(2) Kui hääletamissedelite ütlugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis olevatest, märgib valla või linna valimiskomisjon oma protokollis lisas erinevused ja neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokollis ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsustuse valla või linna valimiskomisjon.

(3) Valla või linna hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostab valla või linna valimiskomisjon vormikohase protokollis, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollis märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(4) [Kehtetu -RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

(5) Hääletamistulemused tehakse valla või linna valimiskomisjonis kindlaks avalikult. [RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

§ 56. Valimistulemuste kindlakstegemine ühe valimisringkonnaga kohaliku omavalitsuse üksuses

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(1) Valimisringkonna kohta arvutatakse lihtkvoot, mis saadakse valimisringkonnas antud kehtivate häälte arvu jagamisel selle ringkonna mandaatide arvuga.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(2) Valituks osutub kandidaat, kellele antud häälte arv ületab lihtkvoodi või on sellega võrdne.

(3) Valimisringkonnas lihtkvoodi alusel jaotamata jäänud mandaadid jaotatakse nimekirjamandaatidena nende erakondade ja valimisliitude vahel, kelle kandidaadid kogusid vastavas vallas või linnas kokku vähemalt 5 protsenti häälest.

(4) Nimekirjamandaatide jaotamiseks reastatakse kandidaadid ringkonnanimikirjas vastavalt igaühle antud häälte arvule. Kui vähemalt kahele kandidaadile on antud võrdne arv hääli, reastatakse ettepoole kandidaat, kes paiknes nimekirjas tagapool. Sama erakonna või valimisliidu ringkonnanimikirjas olevate kandidaatide hääled liidetakse.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(5) Nimekirjamandaadid jaotatakse d'Hondti jagajate meetodil jagajate jadadega 1, 2, 3, 4 jne. Seejuures jäetakse iga erakonna või valimisliidu võrdlusarvude arvutamisel vahele nii mitu jada esimest elementi, kui mitu

mandaati sai erakond või valimisliit vastavas valimisringkonnas lihtkvoodi alusel. Kui vähemalt kahe erakonna või valimisliidu võrdlusarvud on võrdsed, saab mandaadi erakond või valimisliit, kelle kandidaadid paiknesid valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool.
[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(6) Ümberreastatud kandidaatidega ringkonnanimikirjas (lõige 4) saab nimekirjamandaadi kandidaat, kes on selles nimekirjas eespool. Mandaatide jaotamisel jäetakse vahele need kandidaadid, kes osutusid valituks lihtkvoodi alusel.

(7) Erakond või valimisliit ei või saada rohkem mandaate, kui on tema ringkonnanimikirjas kandidaate.

(8) Kui erakonna või valimisliidu kandidaat sureb pärast eelhääletamise algust, jäävad temale antud hääled sellele erakonnale või valimisliidule. Kui üksikkandidaat sureb pärast eelhääletamise algust, siis temale antud hääli valimistulemuste kindlakstegemisel ei arvestata.

(9) Kui valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas on ainult üksikkandidaadid, osutuvad valituks enim hääli saanud kandidaadid. Kui vähemalt kahele kandidaadile on antud võrdne arv hääli, osutub valituks kandidaat, kes paiknes valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool.

(10) Kui pärast mandaatide jaotamist lihtkvoodi alusel ja nimekirjamandaatidena on osa mandaate jaotamata, osutub valituks ülejäänud kandidaatidest enim hääli saanu.

(11) Valimistulemuste kohta koostab valla või linna valimiskomisjon protokoll, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Protokoll mõeldakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(12) Valimistulemused tehakse valla või linna valimiskomisjonis kindlaks avalikult.
[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 56¹. Valimistulemuste kindlakstegemine mitme valimisringkonnaga kohaliku omavalitsuse üksuses

(1) Iga valimisringkonna kohta arvutatakse lihtkvoot, mis saadakse valimisringkonnas antud kehtivate häälte arvu jagamisel selle ringkonna mandaatide arvuga.

(2) Valituks osutub kandidaat, kellele antud häälte arv ületab lihtkvoodi või on sellega võrdne.

(3) Nende erakondade või valimisliitude ringkonnanimikirjades, kelle kandidaadid kogusid ülevallaliselt või -linnaliselt kokku vähemalt 5 protsenti häälest, reastatakse kandidaadid vastavalt igauhele antud häälte arvule. Sama erakonna või valimisliidu ringkonnanimikirjas olevate kandidaatide hääled liidetakse. Erakond või valimisliit saab nii mitu mandaati, kui mitu korda ületab temale selles valimisringkonnas antud häälte arv lihtkvoodi. Erakonna või valimisliidu mandaadiks loetakse ka käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel saadud mandaati. Valituks osutuvad nimekirjas eespool olevad kandidaadid. Kui vähemalt kahele kandidaadile on antud võrdne arv hääli, osutub valituks kandidaatide ülevallalises või -linnalises nimekirjas eespool olev kandidaat.
[RT I 2009, 23, 144- jõust. 01.05.2009]

(4) Valimisringkondades lihtkvoodi alusel jaotamata jäänud mandaadid jaotatakse kompensatsioonimandaatidena nende erakondade või valimisliitude vahel, kelle kandidaadid kogusid ülevallaliselt või -linnaliselt kokku vähemalt 5 protsenti häälest.

(5) Kompensatsioonimandaadid jaotatakse d'Hondti jagajate meetodil jagajate jadadega 1, 2, 3, 4 jne. Seejuures jäetakse iga erakonna või valimisliidu võrdlusarvude arvutamisel vahele nii mitu jada esimest elementi, kui mitu mandaati sai erakond või valimisliit valimisringkondades. Kui vähemalt kahe erakonna või valimisliidu võrdlusarvud on võrdsed, saab mandaadi erakond või valimisliit, kelle kandidaadid paiknesid valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool.

(6) Kandidaatide ülevallalises või -linnalises nimekirjas saab kompensatsioonimandaadi kandidaat, kes on nimekirjas eespool. Mandaatide jaotamisel jäetakse vahele need kandidaadid, kes osutusid valituks valimisringkondades.
[RT I 2009, 23, 144- jõust. 01.05.2009]

(7) Häälte võrdsuse korral saab kompensatsioonimandaadi kandidaat, kes on esitatud nimekirjas eespool.

(8) Erakond või valimisliit ei või saada rohkem mandaate, kui on tema nimekirjas kandidaate.

(9) Kui erakonna või valimisliidu kandidaat sureb pärast eelhääletamise algust, jäävad temale antud hääled sellele erakonnale või valimisliidule. Kui üksikkandidaadi registreerimise otsus tühistatakse või kui ta sureb, siis temale antud hääli valimistulemuste kindlakstegemisel ei arvestata.

(10) Valimistulemuste kohta koostab valla või linna valimiskomisjon protokoll, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Protokoll märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(11) Valimistulemused tehakse valla või linna valimiskomisjonis kindlaks avalikult.
[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

9. peatükk

VOLIKOGU TÄIENDAVATE VALIMISTE ERISUSED

§ 57. Täiendavate valimiste erisused

(1) Täiendavad valimised viiakse läbi käesoleva seaduse kohaselt käesolevas peatükis ettenähtud erisusi arvestades.

(2) Täiendavatel valimistel saavad hääletamisest osa võtta isikud, kes vastavad käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1–4 ettenähtud tingimustele ja kelle püsiv elukoht, see tähendab elukoht, mille aadressiandmed on kantud rahvastikuregistrisse, asub valimiste väljakuulutamise päeval selles vallas või linnas.

(3) Täiendavatel valimistel saavad kandideerida isikud, kes vastavad käesoleva seaduse § 5 lõigetes 5 ja 6 ettenähtud tingimustele ja kelle püsiv elukoht, see tähendab elukoht, mille aadressiandmed on kantud rahvastikuregistrisse, asub valimiste väljakuulutamise päeval selles vallas või linnas.

(4) Täiendavateks valimisteks uut valla või linna valimiskomisjoni ega uusi jaoskonnakomisjone ei moodustata.

(5) Täiendavate valimiste korral peab kandidaatide registreerimiseks esitamiseks ja registreerimiseks jääma kokku vähemalt 15 päeva.

(6) Kui täiendavate valimiste ettevalmistamiseks ja korraldamiseks valla- või linnaeelarves vahendeid ei jätku, kaetakse valimistega seotud kulud maavanema taotlusel ja näidatud ulatuses riigieelarvest. Täiendavate valimiste läbiviimiseks riigieelarvest saadud eraldi peetakse kinni vastava valla või linna järgmise aasta eelarvest. Vabariigi Valitsusel on õigus vähendada tagasimakstavat summat või vabastada vald või linn tagasimaksmise kohustusest.

(7) Täiendavatel valimistel ei kohaldata käesoleva seaduse §-des 46–51 ja 7¹. peatükis ettenähtut.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

9¹. peatükk

UUE KOHALIKU OMAVALITSUSE ÜKSUSE VOLIKOGU VALIMISTE ERISUSED KORRALISTE VALIMISTE VAHELISEL PERIOODIL

§ 57¹. Korraliste valimiste vahelisel perioodil toimuva uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste erisused

(1) Käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 sätestatud juhul viiakse uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimised läbi käesoleva seaduse kohaselt käesolevas peatükis ettenähtud erisusi arvestades.
[RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

(2) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistel saavad hääletamisest osa võtta isikud, kes vastavad käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1–4 ettenähtud tingimustele ja kelle püsiv elukoht, see tähendab elukoht, mille aadressiandmed on kantud rahvastikuregistrisse, asub ühineva kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil.
[RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

(3) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistel saavad kandideerida isikud, kes vastavad käesoleva seaduse § 5 lõigetes 5 ja 6 ettenähtud tingimustele ja kelle püsiv elukoht, see tähendab elukoht, mille aadressiandmed on kantud rahvastikuregistrisse, asub valimiste väljakuulutamise päeval ühineva kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil.
[RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

(4) Valla või linna valimiskomisjon kehtestab oma otsusega kooskõlastatult Vabariigi Valimiskomisjoniga valimistoimingute tähtajad ning avalikustab need kolme päeva jooksul, arvates valimiste väljakuulutamise päevast.
[RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

(5) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistel peab kandidaatide registreerimiseks esitamiseks ja registreerimiseks jääma kokku vähemalt 25 päeva.

[RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

(6) Uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistel ei kohaldata käesoleva seaduse §-des 47, 48 ja 7¹. peatükis ettenähtut. Väljaspool elukohajärgset valimisringkonda valija asukohas toimuv eelhääletamine (§ 49) ja hääletamine kinnipidamiskohas (§ 51) korraldatakse ainult ühineva kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil. Valla- või linnavalitsus määrab jaoskonnakomisjoni, kes korraldab hääletamist valija asukohas või kinnipidamiskohas.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

10. peatükk VALIMISTE KULUD

§ 58. Valimiste korraldamise kulud

(1) Valla- või linnavalitsuse, valla ja linna valimiskomisjoni ning jaoskonnakomisjoni kulud, mis on seotud valimiste korraldamisega, kaetakse valla- või linnaeelarvest.

(2) Vabariigi Valimiskomisjoni ja maakonna valimiskomisjoni kulud kaetakse riigieelarvest.

(3) Vabariigi Valimiskomisjon koostab Vabariigi Valimiskomisjoni ja maakonna valimiskomisjonide valimiskulude eelarve projekti.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon otsustab eelarve kulude jaotuse, lähtudes riigieelarves määratud eraldiste suurusest.

(5) Valijate arvestusega (5. peatükk) seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast.

§ 59.–§ 61. [Kehtetud -RT I, 10.12.2010, 1- jõust. 01.04.2011]

11. peatükk KAEBUSED

§ 62. Kaebuse mõiste

Käesoleva seaduse tähenduses on kaebus maakonna valimiskomisjonile või Vabariigi Valimiskomisjonile esitatav käesoleva seaduse nõuete kohaselt vormistatud taotlus vaadata läbi ja tühistada valimiskomisjoni otsus või tunnistada seadusevastaseks valimiskomisjoni toiming.

§ 63. Nõuded kaebusele

(1) Kaebus vormistatakse kirjalikult ning selles märgitakse:

- 1) selle organi nimi, kellele kaebus esitatakse;
- 2) kaebuse esitaja nimi, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
- 3) andmed vaidlustatava otsuse kohta või vaidlustatava toimingu kirjeldus;
- 4) selgelt väljendatud taotlus;
- 5) kaebuse põhistus;
- 6) kuupäev.

(2) Kaebusele kirjutab alla selle esitaja. Erakonna või valimisliidu kaebusele kirjutab alla erakonna või valimisliidu volitatud esindaja.

(3) Kui kaebus ei vasta käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 ettenähtud nõuetele või kui kaebus on esitatud käesoleva seaduse §-des 64 ja 65 ettenähtud korda rikkudes, võib organ, kellele kaebus esitatakse, jätta selle läbi vaatamata ning tagastada kaebuse selle esitajale.

[RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

§ 64. Jaoskonnakomisjoni toiminguga ja valla või linna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga peale kaebuse esitamise ja kaebuse läbivaatamise kord

(1) Kui üksikisik, kandidaat, valimisliit või erakond (edaspidi *huvitatud isik*) leiab, et jaoskonnakomisjoni toiminguga või valla või linna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada kaebuse maakonna valimiskomisjonile.

(2) Kaebus tuleb esitada maakonna valimiskomisjonile kolme päeva jooksul, arvates käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud otsuse või toimingu tegemisest.

(3) Maakonna valimiskomisjon peab kaebuse läbi vaatama ja selle kohta otsuse tegema viie tööpäeva jooksul, arvates kaebuse laekumisest. Maakonna valimiskomisjon edastab otsuse kaebuse esitajale viivitamata.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(4) Kaebus vaadatakse läbi avalikult. Maakonna valimiskomisjon teatab kaebuse esitajale kaebuse läbivaatamise aja ja koha.

(5) Maakonna valimiskomisjon teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada;
- 3) kaebus rahuldada osaliselt.

(6) Kui maakonna valimiskomisjon kaebuse rahuldab, võib ta otsustada:

- 1) peatada jaoskonnakomisjoni või valla või linna valimiskomisjoni liikme tegevuse, kes on seadust rikkunud;
- 2) tühistada valla või linna valimiskomisjoni otsuse või tunnistada jaoskonnakomisjoni toiminguga või valla või linna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga seadusevastaseks ning teha jaoskonnakomisjonile või valla või linna valimiskomisjonile ettekirjutuse seaduserikkumise kõrvaldamiseks;
- 3) teha Vabariigi Valimiskomisjonile ettepaneku tunnistada hääletamistulemused valimisjaoskonnas kehtetuks ning korraldada valimisjaoskonnas kordushääletamine, kui seaduserikkumine mõjutas või võis hääletamistulemusi oluliselt mõjutada.
[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 65. Maakonna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga või elektroonilise hääletamise komisjoni toiminguga peale kaebuse esitamise ja kaebuse läbivaatamise kord

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(1) Kui huvitatud isik leiab, et maakonna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga või elektroonilise hääletamise komisjoni toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada kaebuse Vabariigi Valimiskomisjonile. Isik, kelle käesoleva seaduse § 64 lõikes 1 nimetatud kaebuse jättis maakonna valimiskomisjon rahuldamata, võib esitada kaebuse Vabariigi Valimiskomisjonile.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Kaebus esitatakse vaidlustatava otsuse või toiminguga teinud või vaidlustatud toiminguga peale esitatud kaebuse läbi vaadanud maakonna valimiskomisjonile käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud otsuse või toiminguga tegemisest alates kolme päeva jooksul. Maakonna valimiskomisjon edastab kaebuse omapoolse kirjaliku selgitusega viivitamata Vabariigi Valimiskomisjonile.

(2¹) Kaebus elektroonilise hääletamise komisjoni toiminguga peale esitatakse Vabariigi Valimiskomisjonile käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud toiminguga tegemisest alates kolme päeva jooksul.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(3) Vabariigi Valimiskomisjon peab kaebuse läbi vaatama ja selle suhtes otsuse tegema viie tööpäeva jooksul, arvates kaebuse laekumisest. Vabariigi Valimiskomisjon edastab otsuse kaebuse esitajale viivitamata.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(4) Kaebus vaadatakse läbi avalikult. Vabariigi Valimiskomisjon teatab kaebuse esitajale kaebuse läbivaatamise aja ja koha.

(5) Vabariigi Valimiskomisjon teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada;
- 3) kaebus rahuldada osaliselt.

(6) Kui Vabariigi Valimiskomisjon kaebuse rahuldab, võib ta otsustada teha käesoleva seaduse § 17 lõikes 2 loetletud toiminguid.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 66. Valimiskomisjoni otsuse või toiminguga peale kaebuse esitamine

(1) Kui huvitatud isik leiab, et jaoskonnakomisjoni või elektroonilise hääletamise komisjoni, valla või linna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga, maakonna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga või Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras kaebuse Riigikohtule.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Kaebuse valimiskomisjoni otsuse või toiminguga peale võib Riigikohtule esitada pärast asja lahendamist Vabariigi Valimiskomisjonis. Kaebus esitatakse Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest või toiminguga sooritamistest arvates Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu.

§ 67. Hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamine

(1) Kui Vabariigi Valimiskomisjon või Riigikohus on tunnistanud hääletamistulemused valimisjaoskonnas, valimisringkonnas, vallas või linnas kehtetuks, määrab Vabariigi Valimiskomisjon uue valimispäeva ja vastavates valimisjaoskondades, valimisringkondades, valdades või linnades korraldatakse kordushääletamine. Volikogu valimiste tulemus tehakse kindlaks pärast kordushääletamise tulemuste selgumist.

(1¹) Kordushääletamist ei korraldata, kui Vabariigi Valimiskomisjon on tunnistanud elektroonilise hääletamise tulemused kehtetuks ja kutsunud elektrooniliselt hääletanud valijaid hääletama valimispäeval käesoleva seaduse §-s 45 või 52 sätestatud korras.
[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

(2) Kordushääletamisel käesoleva seaduse §-des 46–51 ja 7¹. peatükis ettenähtut ei kohaldata.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

11¹. peatükk VASTUTUS

[RT I 2002, 63, 387- jõust. 01.09.2002]

§ 67¹. Andmete või materjalide esitamata jätmine või valimiskomisjoni otsuse mittetäitmine

(1) Andmete või materjalide esitamata jätmise eest valimiste korraldamiseks, samuti valimiskomisjoni otsuse mittetäitmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 20 trahviühikut.

(2) [Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on politseiasutus.
[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

§ 67². Poliitilisele välireklaamile kehtestatud piirangute rikkumine

[Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 67³. Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimine

(1) Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimise keelu rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 20 trahviühikut.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(2) [Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on politseiasutus.
[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

12. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 68. Volikogu liikmete registreerimine ja nende volituste algamine

(1) Valla või linna valimiskomisjon registreerib valitud volikogu liikmed oma otsusega pärast valimispäeva, kui Vabariigi Valimiskomisjonile ja Riigikohtule kaebuste esitamise tähtaeg on möödunud või kui nimetatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused.

(2) Käesoleva seaduse §-s 67 ettenähtud juhul registreerib valla või linna valimiskomisjon valitud volikogu liikmed oma otsusega pärast kordushääletamise päeva, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtut.

(3) Valimistulemused loetakse väljakuulutatuks ja volikogu liikme volitused algavad valla või linna valimiskomisjoni käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 märgitud otsuse avalikustamisele järgneval päeval.

(3¹) Valituks osutunud kandidaat, kes valimistulemuste väljakuulutamise ajal on volikogu liikme ametiga ühitamatus ametis, peab kolme tööpäeva jooksul valimistulemuste väljakuulutamise päevast arvates teavitama

valla või linna valimiskomisjoni, kas ta soovib osaleda kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu töös või jätkata oma senises ametis ja mandaadist loobuda.

[RT I, 12.03.2015, 2- jõust. 22.03.2015]

(4) Täiendavatel valimistel või uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistel käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 sätestatud juhul valitud volikogu liikmete volitused lõpevad samaaegselt käesoleva seaduse §-s 2 ettenähtud ajal valitud volikogu liikmete volitustega.

(5) Valla või linna valimiskomisjon kutsub valitud volikogu kokku hiljemalt seitsmendal päeval pärast valimistulemuste väljakuulutamise päeva.

[RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

§ 69. Volikogu asendusliikmete registreerimine

(1) Valla või linna valimiskomisjon registreerib volikogu asendusliikmed oma otsusega. Valla või linna valimiskomisjon edastab otsuse volikogu esimehele.

(2) Asendusliikmed registreeritakse valimisringkondade kaupa erakondadele ja valimisliitudele, kelle kandidaadid kogusid vastavas vallas või linnas kokku vähemalt 5 protsenti kehtivatest häältest. Kui valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas on ainult üksikkandidaadid, registreeritakse asendusliikmeteks samas valimisringkonnas valimata jäänud üksikkandidaadid.

(3) Valimisringkondades valituks osutunud kandidaatide asendusliikmeteks registreeritakse kandidaadid erakondadele ja valimisliitudele valimisringkondade kaupa, reastatult saadud häälte arvu järgi. Kui kandidaadid said valijatelt hääli võrdselt, siis paigutatakse ettepoole kandidaat, kes paiknes erakonna või valimisliidu ringkonnanimikirjas tagapool.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(4) Kompensatsioonimandaadi alusel valituks osutunud kandidaatide asendusliikmeteks registreeritakse valimata jäänud kandidaadid erakonna või valimisliidu ülevallalises või -linnalises nimekirjas määratud järjestuses.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

§ 70. Lisamandaatide registreerimine

(1) Lisamandaatide jaotamise aluseks on erakondade ja valimisliitude võrdlusarvude tabel, mis on kinnitatud valla või linna valimiskomisjoni otsusega. Valla või linna valimiskomisjon edastab otsuse volikogu esimehele.

(2) Võrdlusarvude tabelis on erakondadele ja valimisliitudele arvutatud võrdlusarvud suuruse järjekorras, alates võrdlusarvust, mis esimesena jäi nimekirjamandaatide jaotamisel (§ 56 lõige 5) või kompensatsioonimandaatide jaotamisel mitme valimisringkonnaga kohaliku omavalitsuse üksuses (§ 56¹ lõige 5) arvesse võtmata.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(3) Kui vähemalt kaks võrdlusarvu on võrdsed, saab kõrgema järjekoha valijatelt rohkem hääli saanud erakonna või valimisliidu võrdlusarv. Kui erakondadele või valimisliitudele on antud võrdne arv hääli, saab kõrgema järjekoha erakond või valimisliit, kelle kandidaadid paiknesid valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool.

[RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]

§ 70¹. [Kehtetu -RT III 2005, 13, 128- jõust. 19.04.2005]

§ 70². Hääletamissedelite ja valimisdokumentide säilitamine

(1) Valla või linna valimiskomisjon säilitab hääletamissedeleid ühe kuu jooksul valimispäevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, korraldab valla või linna valimiskomisjon hääletamissedelite hävitamise ning dokumenteerib selle.

(2) Elektroonilise hääletamise komisjon säilitab elektroonilisi hääli ühe kuu jooksul valimispäevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, hävitab komisjon elektroonilised hääled, elektroonilise hääletamise süsteemis sisalduvad valijate isikuandmed ning elektrooniliste häälte avamise võtme.

(3) Hääletamis- ja valimistulemuste protokolli säilitatakse alaliselt. Valijate nimekirju säilitatakse püsivalt Rahvusarhiivis.

(4) Hääletamis- ja valimistulemuste protokollide ning muude valimisdokumentide säilitamise korra sätestab Vabariigi Valimiskomisjon käesoleva seaduse § 17 lõike 4 punktis 5 sätestatud määru.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 71.–§ 73.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

§ 74. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

(2) Paragrahv 71 ja § 72 punkt 2 jõustuvad 2005. aasta 17. oktoobril.

(3) Paragrahvi 72 punkt 1 jõustub 2002. aasta 21. oktoobril.
[RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

(4) Paragrahvi 5 lõiked 1 ja 5, § 14 lõiked 1 ja 2, § 17 lõike 4 punkt 3 § 25, § 31¹ lõige 1 ja lõike 3 punkt 4 Euroopa Liidu kodanike kohta ettenähtu osas jõustuvad Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga.
[RT I 2002, 68, 407- jõust. 07.08.2002]

(5) [Kehtetu -RT I 2005, 47, 387- jõust. 18.09.2005]